

Ο Ιωάννης Μεταξάς και ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπήρξαν δύο από τις σημαντικότερες μορφές που ανέδειξε η ελληνική Ιστορία κατά τον 20ό αιώνα. Και οι δύο διαδραμάτισαν με τη στάση και τις αποφάσεις τους - ανεξαρτήτως των λαθών και των παραλείψεών τους - καθοριστικό ρόλο στην πορεία της πατρίδας μας, διακρινόμενοι, επίσης, για τις αρετές, τις αρχές και το ήθος που τους χαρακτήριζε ως ηγέτες και ως δημόσιους άνδρες. Τη σχέση που αναπτύχθηκε ανάμεσα στις δύο αυτές βαρύνουσες σημασίας φυσιονομίες διερευνά, παραθέτοντας πλήθος ιστορικών στοιχείων, η ιστορικός στο βιβλίο της «Μεταξάς - Βενιζέλος: Μια παράδοξη σχέση», το οποίο κυκλοφόρησε πριν από λίγες ημέρες. Το ιστορικό της σχέσης των δύο ανδρών προέρχεται κυρίως από το ημερολόγιο του Μεταξά, που αποτελεί τη βασική πηγή του βιβλίου.

Η συγγραφέας επισημαίνει εξ αρχής ότι σε αυτή την εργασία δεν επιχειρεί να συγκρίνει την προσωπικότητα, τον βίο και το έργο τους. Σκοπός της είναι έχοντας ως αφετηρία το ημερολόγιο του Ιωάννη Μεταξά να καταγράψει τη σχέση τους, όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα από τις πολιτικές και στρατιωτικές εξελίξεις σε βάθος 25 ετών, από το 1910 έως το 1935, οι οποίες καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την πορεία της χώρας την εποχή εκείνη, αλλά και διαχρονικά. Αναφερόμενη στον Βενιζέλο η συγγραφέας τον χαρακτηρίζει αφενός μεν δημοκράτη και ενίστη δημαγωγό. Όπως και παρορμητικό οραματιστή που ακολουθούσε το ένστικτό του, ενώ, επίσης, διακρινόταν και για την ακαταπόνητη εργατικότητα του. Συμπερασματικά ήταν ένας πολιτικός που συγκέντρωνε όλα τα γνωρίσματα του χαρισματικού ηγέτη. Στον αντίποδα του Βενιζέλου στεκόταν ο Μεταξάς. Αναγνωρισμένης ευφυΐας και αξίας, με έξοχη κατάρτιση και δημιουργικό του, υπήρξε ο ίδιος λαμπρός στρατιωτικός όσο και εξαιρετος επιτελικός. Σε αντιδιαστολή με τις παραπάνω ικανότητες, η κυρία Πετράκη σημειώνει πως ταυτόχρονα ο Με-

Η 25χρονη σχέση των Μεταξά και Βενιζέλου μέσα από ένα βιβλίο

Η συγγραφέας Μαρίνα Πετράκη περιγράφει την επαφή των δύο ανδρών, όπως καταγράφεται στο ημερολόγιο του Μεταξά. Οι ιστορικές εξελίξεις από το 1910 έως το 1935, οι οποίες καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την πορεία της χώρας

ταξάς επιδείκνυε στη συμπεριφορά του στοιχία αυταρχικότητας και υπεροψίας. Εμφορούμενος δε από τις αρχές του αντικονομολεπιτισμού αναγνώριζε ως πολιτικές του αξίες την υπακοή, την πειθαρχία και την αφοσίωση στο καθήκον. Φιλόδοξοι και οι δύο ενεργού-

σαν με διαφορετικά εκμητισμών των εκάστοτε καταστάσεων: Ο Βενιζέλος σκεπτόμενος πολιτικά, ο Μεταξάς σκεπτόμενος στρατιωτικά. Αμέσως μετά τον σχηματισμό της κυβέρνησης Βενιζέλου, στις 6 Οκτωβρίου 1910, ο Κρητικός πολιτικός απευθύνθηκε στους

πο μορφωμένους και ικανούς στρατιωτικούς, μεταξύ των οποίων ήταν και ο Ιωάννης Μεταξάς. Αυτόν κάλεσε πρώτον και του ανέθεσε καθήκοντα υπασπιστή και στρατιωτικού συμβούλου, εκτιμώντας τις στρατιωτικές του ικανότητες. Ο Βενιζέλος δεν υπαναχώρη-

σε στην απόφασή του, παρά τις αντιρρήσεις που εξέφρασαν τα μέλη του Στρατιωτικού Συνδέσμου, τα οποία είχαν προταγωνιστεί στο Κίνημα στο Γουδί το 1909. Ο Μεταξάς απεδέχθη την πρόταση Βενιζέλου και συμφώνησε να συνδράμει το έργο της κυβέρνησης

ΥΠΕΡΑΝΩ ΟΛΩΝ ΤΟ ΚΑΛΟ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

Ο ΜΕΤΑΞΑΣ είχε διαβλέψει καιρό πριν την έκβαση που θα είχε μια στρατιωτική εμπλοκή της Ελλάδας στη Μικρά Ασία. Τι ίδιες απόψεις όμως διατηρούσε και όταν αποβιβαστηκε ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη το 1919. Επιστρέφοντας μάλιστα στην Ελλάδα από την εξορία εξέφρασε τεκμηριωμένα την αντίθεσή του και στις φιλοβασιλικές κυβερνήσεις, αρνούμενος να συμμείξει στις εκδηλώσεις τους, ώστε να βγει στρατιωτικός η Ελλάδα από το αδιέξοδο, καταδεικνύοντας έτσι την ανικανότητα των αρμοδίων. Αυτό που δεν έδει τονιστεί στον βαθμό που θα έπρεπε και ο περισσότερος κόσμος αγνοεί είναι το ότι σε μία από τις συναντήσεις του με τον Γούναρη και τον Πρωτοπαπάκη δεν δίστασε ο Μεταξάς να δηλώσει πως δεν φοβόταν την επιστροφή Βενιζέλου σε περίπτωση αποτυχίας της μικρασιατικής εκστρατείας. Ο Μεταξάς, κρίνοντας ορθολογικά εκείνη τη στιγμή, έβαλε στην άκρη τις ιδεολογικές του διαφορές με τον Βενιζέλο και τα δικαιολογημένα αρνητικά του αισθήματα για εκείνον επειδή έθεσε υπεράνω όλων το καλό της πατρίδας.

για την ανασυγκρότηση του στρατεύματος. Όλο αυτό το διάστημα ο Μεταξάς διακατέχτο από ανησυχία και προβληματισμό - σύμφωνα με όσα καταγράφησαν στο ημερολόγιο του - για το κατά πόσο ήταν σωστή η απόφασή του να συνεργαστεί με τον Βενιζέλο. Καθ' όλη εκείνη την περίοδο ο Μεταξάς εξέφραζε στο ημερολόγιο του τον προβληματισμό για τη μη ανάκληση στο στρατεύμα στελεχών τα οποία δεν ανήκαν στο βασιλικό περιβάλλον. Ωστόσο, βαθμιαία διαπιστώθηκε πως ο Βενιζέλος μετατρεπόταν σε υποστηρικτή της δυναστείας και γινόταν ένας συντηρητικός κυβερνητής.

Σε όλη την διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913) ο Μεταξάς διαδραμάτισε κομβικό ρόλο ως πρώτος υπασπιστής του Βενιζέλου και κορυφαίο στέλεχος του Γενικού Επιτελείου, έχοντας τεράστια συμβολή στη νίκη των ελληνικών όπλων. Όλο εκείνο το διάστημα συνεργάστηκε αρμονικά με τον Έλληνα πρωθυπουργό, πράττοντας το καθήκον που του επέβαλαν η στρατιωτική του θεωρία και η άρτια επιτελική του γνώση. Τα πρώτα σύννεφα στη μεταξύ τους σχέση εμφανίστηκαν όταν ο Μεταξάς το 1914 είχε εκπονήσει τα σχέδιά του για την αμυντική θωράκιση της Ελλάδας και τη διεξαγωγή ενός αφηνδιαστικού πολέμου εναντίον της Τουρκίας. Το γεγονός αυτό όμως έφερε μεν στην επιφάνεια τη διάσταση απόψεων που ανέκυπτε από πλευράς Βενιζέλου επί του θέματος, αλλά, ωστόσο, ο Μεταξάς συνέχιζε να χαιρεί της εμπιστοσύνης του πρωθυπουργού. Τον Φεβρουάριο του 1915 και ενώ εμάνετο ο Α' Π.Π. ο Μεταξάς υπέβαλε την παραίτησή του μαζί με ένα υπόμνημα, στο οποίο ανέλυε τους λόγους για τους οποίους έκρινε ολέθρια την εκστρατεία των Δαρδανελίων και τη συμμετοχή σε αυτήν της Ελλάδας. Το γεγονός αυτό άνοιγε σταδιακά τον δρόμο για τον εθνικό διχασμό και την αναπόφευκτη σύγκρουση ανάμεσα σε Μεταξά και Βενιζέλο, με αποκορύφωμα την παραίτηση του βασιλέα Κωνσταντίνου Α' το 1917 και την εξορία του Μεταξά στην Κοροκιά.

ΣΥΣΤΗΡΗΣ ΛΕΤΣΙΟΣ